

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ:
РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Матеріали
науково-практичного круглого столу
(м. Суми, 10 травня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

УДК 340(477):342.25

Л73

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Панкратова В. О. – кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Сухонос В. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Стогова О. В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету

Видання рекомендоване до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21 червня 2024 року)

Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування :
Л73 матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 10 травня 2024 р.). –
Суми : Сумський державний університет, 2024. – 58 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні Науково-практичного круглого столу «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування», присвяченого ознайомленню з досвідом країн ЄС щодо децентралізації та впровадження його в Україні, проведеного в межах реалізації освітнього проекту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101047645 – «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок – Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

**Co-funded by
the European Union**

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Views and opinions expressed are however those of the author (-s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

© Сумський державний університет, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
<i>Бабич В. В.</i> ІНКЛЮЗІЯ У ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРАХ.....	6
<i>Басова В. В.</i> ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ В УКРАЇНІ.....	9
<i>Вавіло Д. О.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	11
<i>Гнідаш В. С.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	14
<i>Кліменічева Р. А.</i> ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ: КРАЦІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	16
<i>Краснянський В. І.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ.....	19
<i>Кривомаз К. В.</i> БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТІЇ.....	22
<i>Лелека С. С.</i> ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: УСПІШНИЙ ДОСВІД ЕСТОНІЇ.....	25
<i>Лемешенко А. В.</i> ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК БАЗИС РОЗВИТКУ ГРОМАДИ.....	28

Панкратова В. О.

ЕЛЕКТРОННА УЧАСТЬ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....31

Прихожай М. В.

МОЛОДІЖНІ РАДИ: ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО
ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ.....35

Раскосова А. В.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СУЧАСНИЙ
СТАН.....39

Рогальнікова Ю. М.

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ.....42

Скоблик М. О.

МІСЦЕВІ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....45

Стогова О. В.

ІНСТРУМЕНТИ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....49

Татарінова К. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ В
УКРАЇНІ.....53

Тригуб О. М.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ.....56

Рогальнікова Ю. М.

студентка 1-го курсу Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ

Традиційним способом участі громадськості у владі є вибори. Однак останнім часом в Україні ведуться наукові дискусії щодо можливості впровадження електронного голосування. Система "електронних виборів" відома у світовій практиці, але питання її застосування викликає обговорення через недовіру до здатності запобігти недостовірному втручання з метою спотворення результатів голосування. Деякі з дискусійних питань включають неможливість забезпечення конфіденційності голосування при ідентифікації виборця та відсутність незалежного спостереження та перевірки даних під час підрахунку голосів.

Можна відзначити, що електронне забезпечення поступово впроваджується у всі сфери державної діяльності. На сьогодні жодна установа не обходиться без комп'ютерів. Наприклад, при візиті до Центру надання адміністративних послуг ми бачимо велике табло з електронною чергою, а також можемо зареєструватися в чергу до лікаря, просто зайшовши на веб-сайт та забронювавши час візиту [3, с.77].

Розвиток систем електронного голосування розпочався в останньому десятилітті ХХ століття і був обумовлений швидким прогресом інформаційно-комунікаційних технологій, зростанням доступу громадян до Інтернету та збільшенням впевненості в подальшому зміцненні демократії. Існуючі системи електронного голосування включають в себе як безпосереднє використання Інтернет-технологій для реєстрації волевиявлення громадян (онлайн голосування), так і використання спеціальних пристроїв, що називаються "електронні урни".

Отже, можна виділити три форми голосування через Інтернет-мережу:

1. Голосування за допомогою Інтернет-мережі на виборчій дільниці: виборці використовують машини, розташовані у офіційних місцях для голосування. Обладнання та технічне забезпечення контролюються членами виборчої комісії. Ідентифікація особистості виборців може проводитися традиційними методами.

2. Голосування через Інтернет у кабінках: виборці голосують на пристроях, що контролюються організацією, відповідальною за електронне управління, розташованими в публічних місцях. Однак організація не контролює фізичне оточення та достовірність виборців безпосередньо.

3. Дистанційне голосування через Інтернет: ні пристрої, ні фізичне оточення не контролюються вказаною організацією [4].

Звернувшись до світової, включаючи європейську практику, можна відзначити широкий спектр систем електронного голосування, які постійно тестуються, модифікуються, розширюються та розвиваються. Наприклад, е-волевиявлення може проводитися через глобальну мережу Інтернет або безпосередньо на виборчих дільницях за допомогою спеціального обладнання. Крім того, деякі країни використовують змішані системи голосування, де частково застосовуються класичні методи, а частково - новітні інформаційні технології, включаючи використання Інтернету.

Наприклад, у Франції було впроваджено інтернет-голосування для громадян, які перебувають за кордоном. Однак для того, щоб скористатися цим методом голосування, необхідно обов'язково з'явитися на виборчій дільниці [2].

Мало кому відомо, але впровадження системи електронного голосування в нашій країні також викликає неабиякі дискусії. Наприклад, спроба закріпити таке інноваційне рішення на законодавчому рівні була зафіксована ще у 2011 році: був зареєстрований законопроект № 8656 "Про концепцію впровадження системи електронного голосування".

Прочитавши цей законопроект, можна виокремити обґрунтовані причини для зміни поточного виборчого процесу. По-перше, наразі проведення виборів вимагає значних зусиль і витрат часу та грошей. По-друге, на практиці процес

виборів та референдумів призводить до численних суперечок і непорозумінь між кандидатами, членами виборчих комісій та виборцями.

Наразі Інтернет-голосування лише експериментально випробовується в окремих країнах і залишається предметом широких дискусій як серед політологів, так і серед експертів. Однак нові умови життя значно прискорили процес адаптації населення до нової цифрової системи державного управління в Україні.

Впровадження електронного голосування є стратегічною метою для України. Основними завданнями запровадження електронного голосування в Україні є: [1, с.223]

- Забезпечення права і можливості громадян на віддалений доступ до системи голосування.

- Залучення значно більшої кількості людей до участі у вирішенні державних проблем шляхом суттєвого зниження ризиків фальсифікації результатів, що сприяє підвищенню довіри до об'єктивності виборчої системи і підвищенню явки виборців.

- Розв'язання проблем, пов'язаних з впливом людського фактору під час проведення виборів.

- Забезпечення належних конституційних прав особам, які не можуть голосувати за місцем проживання або нездатні самотійно пересуватися, таким як люди з обмеженими можливостями чи похилого віку.

Звісно, система електронних виборів має свої недоліки, але їх можна виправити. Наприклад, невідомість старшого покоління у нових технологіях. Також важливо враховувати можливість фальсифікації виборів, оскільки навіть найбільш захищені сайти піддаються ризику взлому програмістами. Я пропоную введення такої системи: на виборчих дільницях будуть розміщені термінали з вбудованою мережею Інтернет. Громадяни приходять, як завжди, голосувати, реєструються, отримують, наприклад, секретний код, який потім вводять у термінал для голосування за кандидатів. На мою думку, це був би найоптимальніший варіант.

На жаль, в Україні ще не впроваджено систему "електронних виборів", і, можливо, цього не відбудеться найближчим часом. Однак я сподіваюся, що ми все ж таки відмовимося від старих методів голосування з бюлетенями і перейдемо на новий рівень виборів.

Література:

1. Венгер О. С. Електронні вибори в Україні: проблеми та перспективи. Матеріали XXI наукової конференції молодих вчених. 2022. С. 223–224.
2. Петровець О. Операція «електронізація», або Чи готова Україна до онлайнвиборів? Українська правда. URL: <http://pda.pravda.com.ua/columns> (дата звернення: 07.05.2024)
3. Сугоняко А. О. Електронні вибори. Кращі практики децентралізації: досвід країн ЄС для України. 2022. С. 77–79.
4. Bruce Schneier Voting and Technology. URL: <http://www.schneier.com./cryptogram-0012.html#1> (дата звернення: 07.05.2024)